

Правління Національного банку України

ПОСТАНОВА

від 4 листопада 2010 р.

№ 481

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
24 грудня 2010 р. за № 1336/18631

Про внесення змін до деяких
нормативно-правових актів
Національного банку України
з питань регулювання випуску
та обігу електронних грошей

Відповідно до статей 7, 40, 56, 67 Закону України “Про Національний банк України”, статей 9, 10, 12 Закону України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні” та з метою удосконалення нормативно-правового регулювання діяльності, що пов’язана з випуском та обігом електронних грошей, а також здійснення моніторингу за такою діяльністю Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Положення про електронні гроші в Україні (далі – Положення), що додається.

2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Правління Національного банку України від 25.06.2008 № 178 “Про затвердження Положення про електронні гроші в Україні”, зареєстровану в Міністерстві юстиції України 25.07.2008 за № 688/15379.

3. У Переліку і тарифах послуг з реєстрації установ банків, надання ліцензій (дозволів) на здійснення банківських операцій, операцій з валютними цінностями та інших послуг, що надаються Національним банком України та його територіальними управліннями, затверджених постановою Правління Національного банку України від 12.08.2003 № 333, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 10.09.2003 за № 787/8108 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 19.03.2004 № 120), зі змінами, найменування послуги під номером 23 викласти в такій редакції:

“Надання платіжній організації платіжної системи/системи розрахунків дозвільного документа на здійснення діяльності, пов’язаної з переказом коштів, та емітенту електронних грошей документа, що свідчить про узгодження правил системи електронних грошей”.

4. Унести до Положення про порядок емісії спеціальних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30.04.2010 № 223,

zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 06.07.2010 за № 474/17769, такі зміни:

у главі 1:

абзац перший пункту 1.3 після слів “поширюються на” доповнити словами “платіжні організації”;

абзац вісімнадцятий пункту 1.4 виключити.

У зв'язку з цим абзаци дев'ятнадцятий – тридцять восьмий уважати відповідно абзацами вісімнадцятим – тридцять сьомим;

у пункті 1.6 слово “міжнародних” виключити;

у главі 2:

пункт 2.8 виключити.

У зв'язку з цим пункти 2.9, 2.10 уважати відповідно пунктами 2.8, 2.9;

третє речення абзацу четвертого пункту 2.9 виключити;

в абзаці другому пункту 3.2 глави 3 слова “або за рахунок коштів споживача за наперед оплаченими спеціальними платіжними засобами, які обліковуються на рахунку емітента” виключити;

у Поясненні щодо заповнення та подання Повідомлення додатка до Положення:

в абзаці дванадцятому слова “або дата надання клієнту першого наперед оплаченого спеціального платіжного засобу” виключити;

абзац шістнадцятий виключити.

У зв'язку з цим абзаци сімнадцятий – двадцятий уважати відповідно абзацами шістнадцятим – дев'ятнадцятим.

5. Банкам – членам/учасникам міжнародних платіжних систем, які здійснюють на території України операції з електронними грошима з використанням відповідної міжнародної платіжної системи, у тому числі електронними грошима, які містяться або до яких дають доступ наперед оплачені картки, подати до 01.04.2011 Національному банку України для узгодження правила здійснення таких операцій у порядку, передбаченому пунктом 6.3 Положення.

6. Департаменту платіжних систем (Н.Г.Лапко) після державної реєстрації в Міністерстві юстиції України довести зміст цієї постанови до відома банків для використання в роботі.

7. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на виконавчого директора з питань платіжних систем та розрахунків В.М.Кравця.

8. Ця постанова набирає чинності через 10 днів після її державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Голова

В.С.Стельмах

Інд. 25-2

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
04.11.2010 № 481

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
24 грудня 2010 р. за № 1336/18631

Положення
про електронні гроші в Україні

1. Загальні положення

1.1. Це Положення розроблено відповідно до статей 7, 40, 56, 67 Закону України “Про Національний банк України”, статей 9, 10, 12 Закону України “Про платіжні системи та переказ коштів в Україні”, інших законів України та нормативно-правових актів Національного банку України (далі – Національний банк).

Метою цього Положення є регулювання діяльності, пов’язаної з випуском електронних грошей в Україні, та запровадження моніторингу за такою діяльністю.

Вимоги цього Положення не поширюються на діяльність осіб, які здійснюють випуск та/або обслуговування таких наперед оплачених карток одноцільового використання: дисконтних карток торговців, карток автозаправних станцій, квитків для проїзду в міському транспорті тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами.

1.2. Це Положення встановлює вимоги Національного банку до суб’єктів здійснення випуску, обігу та погашення електронних грошей, а також до систем електронних грошей в Україні.

1.3. Терміни в цьому Положенні вживаються в такому значенні:
агент – особа, яка на підставі договору, укладеного з емітентом, здійснює:
розповсюдження електронних грошей (далі – агент з розповсюдження);
надання засобів поповнення електронними грошима електронних пристроїв (далі – агент з поповнення);
обмінні операції з електронними грошима (далі – агент з обмінних операцій);
приймання електронних грошей в обмін на готівкові/безготівкові кошти (далі – агент з розрахунків);
випуск електронних грошей – операція з уведення в обіг електронних грошей емітентом шляхом їх надання користувачам або агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти;

електронний пристрій – чип, що міститься на пластиковій картці або на іншому носії, пам'ять комп'ютера тощо, які використовуються для зберігання електронних грошей;

електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими, ніж емітент, особами і є грошовим зобов'язанням емітента;

емітент – особа, яка здійснює випуск електронних грошей і бере на себе зобов'язання з їх погашення;

користувач – фізична особа або суб'єкт господарювання, який є власником електронних грошей і має право використовувати їх для придбання товарів і здійснення переказів з урахуванням обмежень, установлених цим Положенням;

наперед оплачена картка багатоцільового використання (далі – наперед оплачена картка) – пластикова або інша картка, яка містить електронні гроші в чипі, інтегрованому на цій картці, або яка є засобом доступу до електронних грошей, що зберігаються в пам'яті комп'ютера;

обмінні операції з електронними грошима – операції з обміну електронних грошей, випущених одним емітентом, на електронні гроші іншого емітента;

оператор системи електронних грошей (далі – оператор) – юридична особа, яка на підставі договору, укладеного з емітентом, виконує операційні та інші технологічні функції у системі електронних грошей;

погашення електронних грошей – операція з вилучення електронних грошей з обігу з одночасним наданням їх пред'явникові готівкових або безготівкових коштів;

розповсюдження електронних грошей – операція з надання електронних грошей користувачам, яка не пов'язана із зобов'язанням щодо їх погашення;

система електронних грошей – сукупність відносин між емітентом, оператором, агентами, торговцями та користувачами щодо здійснення випуску, обігу та погашення електронних грошей;

скретч-картка – паперова або інша картка, яка містить захищений від візуального сприйняття набір знаків, який дає змогу поповнити електронними грошима електронний пристрій на суму, зазначену на цій картці;

товар – продукція, послуги, роботи, права інтелектуальної власності та інші немайнові права, призначені для продажу (оплатного передавання);

торговець – суб'єкт господарювання, зареєстрований відповідно до законодавства України, що на підставі договору, укладеного з емітентом або агентом з розрахунків, приймає електронні гроші як засіб платежу за товари.

1.4. Випуск електронних грошей в Україні мають право здійснювати лише банки.

1.5. Емітент зобов'язаний вести облік коштів, які надходять від користувачів та/або агентів як оплата електронних грошей на окремому

рахунку емітента за кожною системою електронних грошей, платіжною системою та за кожним видом електронного пристрою.

1.6. Операції з електронними грошима здійснюються емітентами, операторами, агентами, торговцями та користувачами відповідно до вимог цього Положення, інших нормативно-правових актів Національного банку, правил, установлених емітентами та платіжними організаціями внутрішньодержавних або міжнародних платіжних систем, а також умов укладених договорів.

2. Вимоги щодо здійснення випуску електронних грошей

2.1. Емітенти мають право здійснювати випуск електронних грошей, виражених лише в гривнях.

2.2. Емітент зобов'язаний забезпечити, щоб сума випущених ним електронних грошей не перевищувала:

суми отриманих ним від користувачів та агентів (крім агента з поповнення) готівкових або безготівкових коштів та

суми отриманих агентом з поповнення готівкових коштів, які мають бути перераховані емітенту.

2.3. Електронні гроші є випущеними з часу їх завантаження емітентом або оператором на електронний пристрій, що перебуває в розпорядженні користувача або агента.

2.4. Емітент зобов'язаний визначати суму електронних грошей на електронному пристрої, що перебуває в розпорядженні користувача, з урахуванням таких вимог:

сума електронних грошей на електронному пристрої, який не може поповнюватися, не повинна перевищувати 2000 гривень;

сума електронних грошей на електронному пристрої, який може поповнюватися, не повинна перевищувати 8000 гривень.

2.5. Емітент, оператор та агенти зобов'язані надавати торговцям та користувачам інформацію щодо тарифів і правил здійснення операцій з електронними грошима до укладання з ними договорів щодо електронних грошей.

2.6. Емітент зобов'язаний протягом 10 календарних днів з початку здійснення випуску електронних грошей повідомити про це Національний банк за формою згідно з додатком 1 до цього Положення.

2.7. Емітент зобов'язаний щокварталу до 10 числа місяця, наступного за звітним періодом, надавати Національному банку інформацію про діяльність,

пов'язану з випуском та обігом електронних грошей, за формою згідно з додатком 2 до цього Положення.

3. Вимоги щодо розповсюдження, використання, приймання та обмінних операцій з електронними грошима та поповнення електронними грошима електронних пристроїв

3.1. Агентом з розповсюдження може бути виключно юридична особа на підставі договору, укладеного з емітентом.

Агент з розповсюдження має право розповсюджувати електронні гроші, випуск яких здійснюється за правилами систем електронних грошей, узгодженими з Національним банком, або за правилами платіжних систем/систем електронних грошей, створених Національним банком.

3.2. Емітент має право надавати користувачам засоби поповнення електронними грошима електронних пристроїв та укладати договори з іншими суб'єктами господарювання (агентами з поповнення) про надання користувачам таких засобів.

Емітент або агент з поповнення має право приймати від користувачів кошти для поповнення електронними грошима наперед оплачених карток або електронних пристроїв, до яких дають доступ наперед оплачені картки, виключно для карток, на яких інтегровано чипи.

Агент з поповнення зобов'язаний ініціювати переказ коштів, отриманих від користувачів для поповнення електронними грошима електронних пристроїв, на рахунок емітента не пізніше наступного робочого дня після отримання коштів.

3.3. Оператор рухомого (мобільного) зв'язку, який є агентом емітента, відповідно до умов договору з емітентом має право укладати договори з суб'єктами господарювання про продаж цими суб'єктами господарювання користувачам скретч-карток для поповнення електронними грошима електронних пристроїв.

3.4. Користувачі – фізичні особи мають право використовувати електронні гроші для розрахунків з торговцями за товари, а також переказувати електронні гроші іншим користувачам – фізичним особам.

Користувачі – суб'єкти господарювання мають право використовувати електронні гроші, що отримані виключно в обмін на безготівкові кошти та лише для розрахунків з торговцями за товари в електронному вигляді, придбані на виробничі (господарські) потреби.

3.5. Торговці на підставі договору, укладеного з емітентом або агентом з розрахунків, мають право приймати від користувачів як засіб платежу за товари електронні гроші, виражені в гривнях.

Торговці мають право повертати електронні гроші користувачам у разі повернення ними відповідно до Закону України “Про захист прав споживачів” товарів, придбаних за електронні гроші.

3.6. Агентами з розрахунків можуть бути виключно банк і небанківська фінансова установа, що має ліцензію Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України на переказ коштів.

Банк, який є членом/учасником платіжної системи, має право приймати від користувачів електронні гроші, випущені іншими членами/учасниками цієї платіжної системи, які містяться на наперед оплачених картках або до яких дають доступ наперед оплачені картки, в обмін на готівкові кошти та проводити розрахунки за операціями, що здійснені з цими картками.

Агент з розрахунків має право приймати електронні гроші від користувачів – фізичних осіб в обмін на готівкові та безготівкові кошти, а від користувачів – суб'єктів господарювання та торговців виключно в обмін на безготівкові кошти.

3.7. Емітент має право здійснювати обмінні операції з випущеними ним електронними грошима на електронні гроші, випущені іншими емітентами, а також укладати договори з іншими юридичними особами (агентами з обмінних операцій) про здійснення ними такої діяльності.

Емітенти та агенти з обмінних операцій мають право здійснювати обмінні операції виключно для користувачів та з електронними грошима платіжних систем, випуск яких здійснюється за правилами систем електронних грошей, узгодженими з Національним банком, або за правилами платіжних систем/систем електронних грошей, створених Національним банком.

4. Вимоги щодо погашення електронних грошей

4.1. Емітент зобов'язаний здійснювати погашення випущених ним електронних грошей на вимогу пред'явника.

4.2. Емітент може здійснювати погашення електронних грошей, пред'явлених користувачами – фізичними особами, готівковими коштами або шляхом переказу на банківський рахунок пред'явника.

Емітент зобов'язаний здійснювати погашення електронних грошей, пред'явлених користувачами – суб'єктами господарювання, торговцями, агентами, виключно шляхом переказу на їх банківські рахунки.

Електронні гроші є погашеними емітентом з часу зарахування суми переказу на рахунок пред'явника або видачі йому готівкових коштів.

5. Вимоги до систем електронних грошей

5.1. Емітент має право самостійно забезпечувати функціонування системи електронних грошей або укладати договори з операторами про виконання ними операційних або інших технологічних функцій у системах електронних грошей. Оператор має бути резидентом.

5.2. Емітент або оператор на підставі договору з емітентом зобов'язаний забезпечити фіксування всіх трансакцій електронних грошей між користувачами, торговцями, агентами, емітентом та оператором за допомогою технічних засобів, а також зберігання протягом п'яти років відповідної інформації у формі, яка дає змогу перевірити цілісність інформації.

5.3. Емітент зобов'язаний забезпечити запровадження в системі електронних грошей:

організаційних, процедурних заходів та використання технічних засобів з метою виявлення, а також запобігання, перешкоджання та протидії шахрайству; системи захисту інформації, яка має здійснювати безперервний захист інформації під час випуску, обігу та погашення електронних грошей на всіх етапах її формування, оброблення, передавання і зберігання.

5.4. Емітент зобов'язаний здійснювати контроль за дотриманням оператором та агентами під час здійснення операцій з електронними грошима вимог цього Положення та правил системи електронних грошей.

Якщо правила системи електронних грошей є складовою правил платіжної системи, то контроль за дотриманням емітентом, оператором та агентами під час проведення операцій з електронними грошима вимог цього Положення та правил системи електронних грошей здійснюється згідно з правилами платіжної системи.

Порядок контролю встановлюється правилами системи електронних грошей (платіжної системи).

6. Порядок узгодження правил системи електронних грошей/здійснення операцій з електронними грошима

6.1. Особа, яка має намір створити систему електронних грошей та здійснювати випуск електронних грошей (далі – заявник), зобов'язана узгодити з Національним банком правила системи електронних грошей до здійснення випуску електронних грошей.

Платіжна організація платіжної системи, створеної резидентом, члени/учасники якої мають намір здійснювати випуск електронних грошей, зобов'язана узгодити з Національним банком правила системи електронних грошей до здійснення випуску електронних грошей. Якщо правила системи електронних грошей є складовою правил платіжної системи, то узгодження Національним банком правил платіжної системи є узгодженням правил системи електронних грошей. У цьому випадку платіжна організація, крім документів, які подаються в установленому порядку для узгодження правил платіжної системи, зобов'язана подати документи, передбачені підпунктами “б”, “в”, “г” пункту 6.2 цієї глави, і договір з емітентом на здійснення емісії електронних грошей.

Банк, який є членом/учасником міжнародної платіжної системи та має намір здійснювати випуск електронних грошей та/або інші операції з

електронними грошима на території України з використанням цієї міжнародної платіжної системи (далі – заявник – член/учасник міжнародної платіжної системи), зобов'язаний узгодити з Національним банком правила здійснення операцій з електронними грошима до здійснення таких операцій.

Вимоги цієї глави не поширюються на платіжні системи/системи електронних грошей, створені Національним банком.

6.2. Заявник для узгодження правил системи електронних грошей подає до Національного банку такі документи:

а) клопотання про узгодження правил системи електронних грошей за формою згідно з додатком 3 до цього Положення;

б) підписані головою правління/ради директорів (далі – керівник) правила системи електронних грошей, які мають містити положення про:

порядок здійснення операцій між емітентом, оператором, агентами, користувачами та торговцями, який має містити загальну схему всіх грошових та інформаційних потоків;

організацію контролю за фінансовими і технічними ризиками в системі електронних грошей;

систему безпеки і захисту інформації в системі електронних грошей та розмежування прав доступу до інформаційних ресурсів системи електронних грошей;

в) інформаційну довідку про принципи технічної реалізації здійснення розрахунків з використанням електронних грошей, підписану керівником;

г) зразки договорів, які укладатимуться з оператором, агентами, користувачами та торговцями.

6.3. Заявник – член/учасник міжнародної платіжної системи для узгодження правил здійснення операцій з електронними грошима подає до Національного банку:

документи, передбачені нормативно-правовими актами Національного банку для реєстрації Національним банком договорів про членство або про участь у міжнародних платіжних системах;

підписану керівником інформаційну довідку про порядок здійснення операцій з електронними грошима між емітентом, іншими членами/учасниками міжнародної платіжної системи, агентами, користувачами та торговцями, що має містити загальну схему всіх грошових та інформаційних потоків.

6.4. Національний банк приймає рішення про узгодження або відмову в узгодженні правил системи електронних грошей/здійснення операцій з електронними грошима у строк до двох місяців з дня подання заявником до Національного банку документів згідно з пунктами 6.2 і 6.3 цієї глави.

6.5. Національний банк письмово повідомляє заявника про прийняте рішення.

Національний банк надає заявникові документ про узгодження правил системи електронних грошей після внесення ним плати, передбаченої нормативно-правовими актами Національного банку.

6.6. Національний банк розміщує інформацію про узгодження правил системи електронних грошей/здійснення операцій з електронними грошима на офіційному веб-сайті Національного банку.

6.7. Національний банк має право відмовити в узгодженні правил системи електронних грошей/здійснення операцій з електронними грошима за таких підстав:

подання неповного переліку документів, зазначених у пунктах 6.2 і 6.3 цієї глави, або якщо ці документи не відповідають вимогам цього Положення;
надання недостовірної інформації;
у разі відсутності в системі електронних грошей належного контролю за фінансовими або технічними ризиками.

6.8. Особа, за клопотанням якої Національним банком було узгоджено правила системи електронних грошей/здійснення операцій з електронними грошима, зобов'язана подати на узгодження до Національного банку зміни до правил системи електронних грошей/здійснення операцій з електронними грошима не пізніше ніж через десять календарних днів з дати їх унесення.

Національний банк у строк, передбачений пунктом 6.4 цієї глави, надає заявникові документ про узгодження або про відмову в узгодженні змін до правил системи електронних грошей/здійснення операцій з електронними грошима.

6.9. За порушення емітентами вимог цього Положення Національний банк має право застосовувати заходи впливу відповідно до законодавства України.

Директор Департаменту
платіжних систем

Н.Г.Лапко

Виконавець:
Начальник відділу
Департаменту платіжних систем

О.О.Махаєва

ПОГОДЖЕНО

Виконавчий директор з питань
платіжних систем та розрахунків

В.М.Кравець

“ 04 ” 10 ” 2010 року